

«De sterke stemmene»

av Lasse Lønnebotn

Tekster i dette opplegget:

«De sterke stemmene», «Klimaforkjemperen», «De unges stemme» og «La oss snakke om mensen». Tekstene er skrevet av Lasse Lønnebotn.

Mål med opplegget: Å vekke elevenes interesse for sakprosa

- gjennom at elevene utforsker tekstene
- gjennom at elevene setter ord på sin personlige leseopplevelse
- gjennom at elevene diskuterer temaer som tas opp i teksten
- gjennom at elevene reflekterer kritisk over tekstenes påvirkningskraft og troverdighet
- gjennom at elevene bruker sakprosaetekster som inspirasjon og modell for egne tekster

FØR:

Se på overskrift, bilder og les ingressen.

- Hvilke forventninger får dere til teksten?
- Hvilket inntrykk får dere av ungdommen som er med på bildene?
- I hvilken grad synes dere de ser ut til å representere dagens ungdomsgenerasjon?
- Kjenner dere dere igjen i ungdommen på bildene?
- Hva forbinder dere med ordet «aktivistene» som står i ingressen?
- Er dere selv opptatt av et spesielt samfunnsområde, som dyrevelferd, naturvern, likestilling eller liknende?
- Hvilket forhold har dere til begrepet Generasjon Z? Hva mener dere kjennetegner denne generasjonen?
- De tre tekstene om henholdsvis «Klimaforkjemperen», «De unges stemme» og «La oss snakke om mensen» er skrevet i sjangeren portrettintervju.
- Hva vet dere om denne sjangeren?
- Hvilke forventninger har dere til tekster i denne sjangeren?

- Hvilken av de tre ungdommene – Penelope Lea, Ziad Ahmed og Amika George – tror dere at dere kommer til å være mest enig med? Begrunn svaret.

Snakk til slutt om ord og begreper som du mener kan være vanskelige for elevene.

Her er noen eksempler på ord det kan være greit å snakke om:

apatisk, mobilisert, UNICEF, positivitet, realismen, amfibier, reptiler, vippepunkter, tilbakekoblingsmekanismer, permafrosten, reverseres, Paris-avtalen, «gamechangere», «The Plurals», radikale, polarisert, prominente og karismatisk)

Du kan også la elevene bruke kolonnenotatet som dere finner [her](#)

UNDERVEIS:

Sett strek i margen når du leser ...

- noe som overrasker deg
- noe som gjør inntrykk på deg
- noe du lurer på

ETTER:

1. Snakk kort om teksten i hel klasse

Klassesamtale.

Gi elevene muligheten til å ta opp ting de lurte på mens dere leste slik at alle har en foreløpig forståelse av innholdet i tekstene.

2. Min leseopplevelse

Individuelt arbeid.

La elevene formulere hvordan de opplevde teksten ved hjelp av de faste uttrykkene under.

Be dem velge ut noen av uttrykkene og fortsette setningene, gjerne skriftlig.

Be dem også begrunne svarene ved å bruke ord som *fordi*, *siden*, *på grunn av*, *derfor*.

- a. Da jeg leste, la jeg merke til...
- b. Jeg ble overrasket over...
- c. Jeg ble irritert over...
- d. Det gjorde inntrykk på meg at...
- e. Jeg synes at...

Eksempel: «Jeg ble overrasket over... at så mange britiske jenter har opplevd å ikke ha råd til sanitærprodukter.»

3. Del leseopplevelsen

Gruppesamtale.

Elevene jobber i grupper på 4-5 elever.

Be dem dele setninger og tanker fra oppgaven over med hverandre.

Det kan være en fordel å snakke om ett av intervjuene om gangen.

4. Samtale i hel klasse

Klassesamtale.

Etter at elevene først har jobbet individuelt med å formulere sin egen leseopplevelse og deretter prøvd ut og kanskje reformulert disse tankene i en mindre og trygg setting, kan elevene snakke om utdraget i hel klasse.

For å få til samtaler som utvikler elevenes engasjement for lesing er det ofte en fordel å ta utgangspunkt i den personlige leseopplevelsen deres. Begynn derfor gjerne med spørsmål som: «Hva handler dette om?» eller «hva overrasket dere i denne teksten?» og la samtalen utvikle seg ved å formulere åpne og autentiske spørsmål og ved å bygge videre på elevenes svar – da opplever de at leseopplevelsene deres blir hørt og tatt på alvor.

Lærerveiledning til Faktafyk 2021: utarbeidet av Foreningen !les

Her er noen forslag til spørsmål som kan inngå i diskusjonen av utdraget:

- I hvilken grad kjenner dere dere igjen i bekymringene til de tre ungdommene?
- Synes dere det er temaer som angår ungdom eller bør de overlates til de voksne?
- Hva er det i så fall dere mener ungdom kan bidra med?

Både Penelope Lea, Ziad Ahmed og Amika George fremhever betydningen av sosiale medier.

- Hvor viktig mener dere at dette er for ungdommens demokratiske muligheter?
 - Kan ungdommens bruk av sosiale medier også ha ulemper i denne sammenhengen?
 - Hva synes dere om måten de tre ungdommene reagerer på utfordringene på – om måten de kjemper kampen sin på?
 - Hvilke likheter og forskjeller ser dere i de tre intervjuene? Det kan f.eks. være måten engasjementet oppsto på, hvordan det utviklet seg og hva slags løsninger de har på utfordringene. Det kan også handle om i hvilken grad dere opplever at aktivismen er en del av hverdagslivet til vedkommende.
 - Hvilken av de tre ungdommene gjør størst inntrykk på dere? Begrunn svaret.
 - Hvilken av de tre ungdommene føler dere at dere blir best kjent med?
 - Hva tror dere kan være årsaken til det?
 - Er det ett av intervjuene som inspirerer dere mer enn de andre? Hvorfor er det slik?
 - Hva har bildene å si for inntrykket dere får?
 - Hvilken sammenheng opplever dere mellom tekst og bilder i de tre intervjuene?
 - Hva synes dere om beskjedene de gir til andre ungdommer? Er det noe dere kan bruke til noe?
 - Hvordan tror dere det hadde vært å møte Penelope, Ziad eller Amika i virkeligheten?
- I teksten som introduserer til de tre intervjuene står det blant annet at de tre unge aktivistene «må tåle hat og fordømmer i sin kamp for å gjøre verdens bedre».
- Hvilke eksempler finner dere på dette i teksten?
 - Hvilke andre konsekvenser tror dere det kan ha å være aktivist – positive og negative?

Se på spørsmålene som blir stilt.

- Hvilke av spørsmålene synes dere er gode og hvilke synes dere er mindre gode? Hvorfor?
- Får dere inntrykk av – gjennom måten ungdommene svarer på - at det er spørsmål som er klippet bort eller som er stilt på en mer indirekte måte?
- Er det spørsmål dere savner? Spørsmål dere ville stilt? Hvilke?
- Hvilket inntrykk får dere av intervjueren? Begrunn svaret.

I teksten som introduserer til de tre intervjuene står det blant annet at «Presidenter, statsministre og samfunnsstopper virker mer opptatte av kortsiktige gevinster og egen prestisje enn fellesskapets beste.»

- Er dere enige i dette?
- Kommer dere på noen eksempler som støtter et slikt utsagn?
- Hvordan påvirker utsagnet måten dere oppfatter fortelleren på?
- Er det andre ting i det fortelleren uttrykker som dere reagerer på?

Til slutt oppfordrer vi til å ta en oppsummering av tekst og gjennomgang i form av en metasamtale:

- Hva synes dere om tekstene? Bruk ev. metoden «Streken» som dere finner [her](#)
- Hvordan var det å lese portrettintervjuene i «De sterke stemmene» sammenliknet med en annen sakprosatext om det samme emnet, f.eks. en tekst om aktivisme fra et leksikon eller en lærebok?
- Lærte dere noe nytt, satte tekstene ord på ting som dere allerede visste fra før og/eller ga de anledning til en relevant diskusjon av temaet?

Skriveoppgaver:

1. Skriv et portrettintervju

Skriv et portrettintervju med en ungdom. Det kan være en fra klassen din eller en annen du kjenner. Du kan f.eks. ta utgangspunkt i noe denne ungdommen brenner for og du kan ev. la deg inspirere av et av intervjuene i «De sterke stemmene». Stil spørsmål, skriv litt om intervjusettingen og trekk også inn bakgrunnen til personen. Det går også an å ta utgangspunkt i en hendelse som har gjort en forskjell i livet til intervjuobjektet ditt og bruke denne som et utgangspunkt for å skrive et portrett.

2. Aktivisme for fremtiden?

Skriv en saktekst der du drøfter aktivismens rolle i fremtiden.

Du kan ta utgangspunkt i «De sterke stemmene» og ett eller flere av følgende spørsmål:

- Vil aktivismen være en god måte å håndtere politiske spørsmål på i fremtiden?
- Eller har aktivismen gått for langt?
- Hvilke fordeler og ulemper ser du med aktivismen?
- Mener du at aktivismen har en tilstrekkelig helhetlig tilnærming til utfordringene i samfunnet, eller blir den for styrt av enkeltsaker?

I snl.no sin definisjon av aktivist nevnes engasjement for naturvern, likestilling og dyrevelferd som eksempler på aktivisme.

- Hvilke andre saker kommer du på der aktivistiske tilnærminger har blitt tatt i bruk?
- Er det samfunnsområder der du savner et liknende engasjement – der du tror at aktivismen vil kunne gjøre en forskjell i fremtiden? Begrunn svaret.

3. Et kritisk intervju

a. Velg ut en av de tre ungdommene fra «De sterke stemmene».

b. Skriv fem kritiske spørsmål til denne personen.

c. Skriv deretter et intervju der du forestiller deg hvordan den aktivistiske ungdommen ville svart på spørsmålene dine.

Noen relevante kompetansemål:

- lese skjønnlitteratur og sakprosa på bokmål og nynorsk [...], og reflektere over tekstenes formål, innhold, sjangertrekk og virkemidler
- beskrive og reflektere over egen bruk av lesestrategier i lesing av skjønnlitteratur og sakprosa
- utforske og reflektere over hvordan tekster framstiller unges livssituasjon
- bruke fagspråk og argumentere saklig i diskusjoner, samtaler, muntlige presentasjoner og skriftlige framstillinger om norskfaglige og tverrfaglige temaer
- informere, fortelle, argumentere og reflektere i ulike muntlige og skriftlige sjangre og for ulike formål tilpasset mottaker og medium
- skrive tekster med funksjonell tekstbinding og riktig tegnsetting og mestre rettskriving og ordbøying på hovedmål og sidemål
- uttrykke seg i ulike sjangre og eksperimentere med sjangre på kreative måter